

Til jord skal du blive

ANMELDELSE / 26.07.23

Digtsamlingen 'Kartoffeløje' er en lille nyttehøve, og digtene er havens kartofler. De er ikke æstetiske prydenstande, men de er livgivende.

Rebekka Bundgaard

Del artikel: [f](#) [t](#)

Tidligere på året debuterede forlægger Andrea Fjordside Pontoppidan med digtsamlingen Kartoffeløje, der elegant benytter kartofflen som en trope, der trækker en linje fra kolonialismen til digterjegets egen familiekrønike. Digterjegets

farmor, der udgør digtsamlingens udgangspunkt, bliver nærmest synonym med kartofflen. Den var det første, hun plantede i sin have som ung, og »dens opsvulmede jordstængler og rodknolde bredte sig uhæmmet som hvide orme.« I dette abjekte billede tegnes kartofflens paradoks. For med kartofflen kommer også skimmelsvampen, der altid truer med at få høsten til at slå fejl. Og da den fremmede plante blev importeret til Europa af spanierne, kunne man ikke blive enige om, hvorvidt den var helbredende eller giftig:

»Tartoffel, betæt, kantøffel, botet, patæt, jordæble, jordpære, jordblomme, den hellige urt, djævlens æble. Kært barn har mange navne. / Kartofflen tilhører natskyggefamilien, der siges at være giftig. / Man sagde, at kartofflen medførte spedalskhed. Man sagde, at kartofflen kunne kurere spedalskhed.«

Lige så vel som kartofflen bliver central for den kærlige optegnelse af digterjegets farmor, så symboliserer den også den sygdom og død, der præger familien. Den brødføder digterjegets gravide mor, der på grund af kvalme slet ikke vil indtage andet, men er det mon et muligt overindtag, der senere skulle lede til digterjegets autoimmune sygdom?

Digterjegets farmor får konstateret alzheimers, og i sidste ende bliver det sygdommen, der balancerer kartofflens dualisme. For selvom farmoren lige så stille forsvinder, så kan hendes krop stadig nære kartoffelplanten. Hun vandrer den med sin urin, og som farmorens samlever konstaterer, så kan planterne i haven huske alt det, hun selv kommer til at glemme. »Jeg husker jo ikke så godt, mit hoved føles fuld af jord,« gentager farmoren i begyndelsen af sygdomsforløbet, som om hun selv er i gang med at kompostere, og da hun dør, giver hun sin krop tilbage til jorden. Andrea Fjordside Pontoppidan maler et levende portræt af en farmor, der langsomt mister sig selv til alzheimers, men til gengæld bliver en indgroet del af den have, som hun har viet sit liv til. På den måde har hun skabt et lille økosystem af en digtsamling, hvor det døde får lov til at genopstå, alt sammen fortalt gennem nytteplantens subtile skønhed.

Digtsamlingen går i dialog med naturen, og bruger den som et led til at forstå såvel farmorens sygdom som slægtsforholdet mellem digterjeget og farmoren. Det minder om den måde, som Solveig Balle benytter naturen som forståelsesapparat i Om Udregning Af Rumfang, der sidste år vandt Nordisk Råds Litteraturpris. Pontoppidans værk rummer, ligesom hos Balle, en dybere refleksion over vores økosystem, idet de begge cementerer, at mennesket indiskutabelt er dømt til at indgå i systemet. At vores arv og miljø er påvirket af den måde, vi interagerer med naturen på, og at den også mærkes af os. Jorden husker det, vi selv glemmer, og i sidste ende tager den vores kroppe tilbage igen. Det er givetvis sorglindrende at

vide, at man er en del af noget større, men det står også tilbage som en usentimental profeti. Af jord er du kommet, til jord skal du blive, af jord skal du igen opstå – som en kartoffel, måske?

Og denne praktiske tilgang til lyrikken forklarer måske digtsamlingens genreudtryk. For Pontoppidans værk kunne i grunden lige så godt blive markedsført som knækprosa. Meget digt er der i al fald ikke over de lange, prosaiske afsnit. Men måske er det en lille genistreg, at Pontoppidan alligevel kalder værket for en digtsamling. For det giver det lille værk en helt anden tyngde, når man læser det med den samme indføling, som en digtsamling kræver. På den måde er værket som de kartofler, der spreder deres knoldede rodnet gennem værket. Det ligner måske ikke en digtsamling, men Pontoppidan giver læseren et valg: du kan grave poesien frem i teksten, eller du kan lade være. Og vælger du det sidste, vil du opdage, at Pontoppidan har forvandlet en simpel kartoffelplante til vital poesi.

Del artikel: [f](#) [t](#)

ANNOUNCE

Mest læste

SAMFUND — FEATURE

Tak til giften

I en tid hvor kunststøtten udhules og økonomiske interesser presser kunstnerne ud af deres værksteder, er sidste udvej for mange kunstnere at indgå i uheldige alliancer med virksomheder, der vil...

KULTUR — KRITIK

Magisk stemning

Når Olga Ravns 'Voksbarner' er bedst, er den en påmindelse om, hvilken potentiel kvindelig litteraturhistorie, vi er gået glip af. Desværre drukner de gode intentioner i en forceret sanselighed og...

SAMFUND — RAPPORT

Acceleration, resonans, aufhörung